TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2008. gada 19. jūnijā *

Lieta C-219/07

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Raad van State* (Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2007. gada 16. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2007. gada 27. aprīlī, tiesvedībā

Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW,

Andibel VZW

pret

Belgische Staat.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*] (referents), J. Klučka [*J. Klučka*], P. Linda [*P. Lindh*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

ģenerāladvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*],
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 16. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW* vārdā — R. Portokarero [*R. Portocarero*], *advocaat*,

— *Andibel VZW* vārdā — P. Kaluss [*P. Calus*], *advocaat*,

— Beļģijas valdības vārdā — L. Van den Bruka [*L. Van den Broeck*], pārstāve, kurai palīdz Ž. F. Boks [*J.-F. De Bock*], *advocaat*,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*] un M. de Mola [*M. de Mol*], kā arī Ī. de Vriess [*Y. de Vries*], pārstāvji,

— Zviedrijas valdības vārdā — A. Kruse [*A. Kruse*], kā arī A. Falka [*A. Falk*] un S. Johanesone [*S. Johannesson*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — B. Stromskis [*B. Stromsky*] un M. van Bēks [*M. van Beek*], pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokātes secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par EKL 30. panta un Padomes 1996. gada 9. decembra Regulas (EK) Nr. 338/97 par savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību, reglamentējot to tirdzniecību (OV 1997, L 61, 1. lpp.), interpretāciju.

2 Šis lūgums radās divās prāvā par tiesību aktu atcelšanu, ko *Raad van State* (Valsts padome) cēla *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW* (Valsts dzīvnieku audzētāju un entuziastu padome *ASBL*, turpmāk tekstā — "*Nationale Raad*") un *Andibel VZW*, bezpeļņas asociācija, kurā ietilpst aktīvie komersanti putnu, dzīvnieku, iemīļotu mājdzīvnieku un tiem vajadzīgu aksesuāru tirdzniecības nozarē, pret Karaļa 2001. gada 7. decembra lēmumu, ar kuru noteikts dzīvnieku saraksts, kurus drīkst turēt (2002. gada 14. februāra *Moniteur belge*, 5479. lpp.; turpmāk tekstā — "Karaļa lēmums").

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Saskaņā ar Regulas Nr. 338/97 trešo apsvērumu:

"[..] šīs regulas noteikumi nekavē dalībvalstis pieņemt stingrākus pasākumus par tiem, kas pieņemti vai ir spēkā saskaņā ar Līgumu, jo īpaši attiecībā uz šajā regulā iekļauto sugu īpatņu atrašanos īpašumā [turēšanu]."

4 Regulas Nr. 338/97 1. pantā ir noteikts:

"Šīs regulas mērķis ir aizsargāt savvaļas dzīvnieku un augu sugas un garantēt to saglabāšanu, regulējot tirdzniecību ar tām saskaņā ar šādiem pantiem.

Šo regulu piemēro atbilstīgi 2. pantā definētajiem konvencijas mērķiem, principiem un noteikumiem."

5 Šīs regulas 2. pantā ir ietvertas šādas definīcijas:

"[..]

b) "konvencija" ir Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām (*CITES*);

[..]

s) "suga" ir suga, pasuga vai populācija;

t) "īpatnis" ir jebkurš dzīvs vai nedzīvs A līdz D pielikumā uzskaitīto sugu dzīvnieks vai augs, jebkāda tā daļa vai atvasinājums, ko satur vai nesatur citas lietas, kā arī jebkādas citas lietas, kuras pēc pievienotajiem dokumentiem, iepakojuma, uzraksta vai etiķetes vai jebkādiem citiem apstākļiem ir vai satur šo sugu dzīvnieku vai augu daļas vai atvasinājumus, ja vien šīs daļas vai atvasinājumi nav īpaši izslēgti no šīs regulas noteikumiem vai no noteikumiem, kas attiecas uz pielikumu, kurā attiecīgās sugas ir uzskaitītas ar attiecīgu norādi attiecīgajos pielikumos.

Īpatni uzskata par A līdz D pielikumā uzskaitīto sugu īpatni, ja tas vai arī daļa vai atvasinājums no tā ir cēlies no dzīvnieka vai auga, kur vismaz viens no "vecākiem" pieder pie tur uzskaitītajām sugām. Ja šāda dzīvnieka vai auga "vecāki" ir no citā pielikumā uzskaitītām sugām vai arī no sugām, no kurām tikai viena ir uzskaitīta, tad piemēro ierobežojošākā pielikuma noteikumus. Tomēr hibrīdu augu īpatņu

gadījumā, ja viens no "vecākiem" ir no A pielikumā minētas sugas, ierobežojošākā pielikuma noteikumus piemēro tikai tad, ja šī suga pielikumā ir attiecīgi atzīmēta;

u) "tirdzniecība" ir šīs regulas noteikumiem pakļautu īpatņu ievešana Kopienā, ietverot ievešanu no jūras, eksportu un reeksportu, kā arī lietošana, pārvietošana un īpašnieku maiņa Kopienā, tostarp vienā dalībvalstī;

[..]."

6 Saskaņā ar šīs pašas regulas 3. pantu:

"1. A pielikumā iekļautas:

a) Konvencijas I papildinājumā uzskaitītās sugas, attiecībā uz kurām dalībvalstis nav pieteikušas atrunu;

b) visas sugas:

i) kuras ir vai var būt pieprasītas lietošanai Kopienā vai arī starptautiskajai tirdzniecībai un kurām vai nu draud izzušana, vai tās ir tik retas, ka jebkāds tirdzniecības apjoms apdraudētu to izdzīvošanu,

vai

ii) kuras pieder pie tādas ģints, kuras sugu vairākums ir uzskaitīts A pielikumā saskaņā ar a) apakšpunktu un b) apakšpunkta i) punkta kritērijiem un kuru uzskaitījums pielikumā ir būtisks to efektīvai aizsardzībai, vai arī kuras ir tādas sugas, kuras pasugu vairākums ir tur uzskaitīts.

2. B pielikumā iekļautas:

a) Konvencijas II papildinājumā uzskaitītās sugas, izņemot A pielikumā uzskaitītās, attiecībā uz kurām dalībvalstis nav pieteikušas atrunu;

b) Konvencijas I papildinājumā uzskaitītās sugas, attiecībā uz kurām dalībvalstis ir pieteikušas atrunu;

c) visas citas Konvencijas I vai II papildinājumā neuzskaitītas sugas:

i) kuras ir pakļautas starptautiskai tirdzniecībai, kas varētu būt nesavienojama ar:

— to izdzīvošanu vai populāciju izdzīvošanu zināmās valstīs

vai

— kopējās populācijas saglabāšanu līmenī, kas atbilst sugas lomai ekosistēmās, kur tās mīt

vai

ii) kuru uzskaitījums pielikumā to ārējās līdzības dēļ ar A vai B pielikumā uzskaitītajām sugām ir būtisks, lai nodrošinātu kontroles efektivitāti tirdzniecībai ar šo sugu īpatņiem;

d) sugas, par kurām ir noteikts, ka dzīvu to īpatņu ievešana Kopienas dabiskajā vidē būtu ekoloģisks drauds vietējām Kopienas savvaļas dzīvnieku un augu sugām.

3. C pielikumā ietvertas:

a) Konvencijas III papildinājumā uzskaitītās sugas, izņemot A un B pielikumā uzskaitītās, attiecībā uz kurām dalībvalstis nav pieteikušas atrunu;

b) Konvencijas II papildinājumā uzskaitītās sugas, attiecībā uz kurām dalībvalstis ir pieteikušas atrunu.

4. D pielikumā iekļautas:

a) A līdz C pielikumā neuzskaitītās sugas, kuras Kopienā ir importētas tādā daudzumā, lai varētu garantēt uzraudzību;

b) Konvencijas III papildinājumā uzskaitītās sugas, attiecībā uz kurām dalībvalstis ir pieteikušas atrunu.

5. Ja šajā regulā iekļauto sugu saglabāšanas statuss garantē to iekļaušanu vienā no Konvencijas papildinājumiem, dalībvalstis sekmē nepieciešamos grozījumus."

7 Šīs pašas regulas 8. pantā ir noteikts:

"1. Šīs regulas A pielikumā uzskaitīto sugu īpatņus aizliegts pirkt, piedāvāt pirkšanai, iegādāties komerciāliem nolūkiem, izstādīt publikai komerciālos nolūkos, lietot komerciāliem mērķiem un pārdošanai, uzglabāt pārdošanai, piedāvāt pārdošanai vai transportēt pārdošanai.

2. Dalībvalstis var aizliegt dzīvu dzīvnieku, jo īpaši A pielikumā uzskaitīto sugu īpatņu, atrašanos īpašumā.

[..]

5. Šā panta 1. punktā minētos aizliegumus piemēro arī attiecībā uz B pielikumā uzskaitīto sugu īpatņiem, izņemot gadījumus, kad attiecīgās dalībvalsts kompetentai iestādei var pierādīt, ka šie īpatņi ir iegūti un, ja tie nav cēlušies Kopienā, ir ievesti tajā saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem par savvaļas dzīvnieku un augu saglabāšanu.

6. Dalībvalstu kompetentās iestādes var pēc saviem ieskatiem pārdot jebkuru B līdz D pielikumā uzskaitīto sugu īpatni, ko tās konfiscējušas saskaņā ar šo regulu, ar noteikumu, ka tas tādējādi tieši neatgriežas pie personas, no kuras tas ticis konfiscēts vai kura piedalījusies pārkāpumā. Šādus īpatņus tad var izmantot visiem nolūkiem, it kā tie būtu likumīgi iegūti."

Valsts tiesiskais regulējums

8 Ar 1995. gada 4. maija likuma (1995. gada 28. jūlija *Moniteur belge*, 20360. lpp.) 3. pantu 1986. gada 14. augusta Likumā par dzīvnieku aizsardzību un labklājību (1986. gada 3. decembra *Moniteur belge*, 16382. lpp.) (turpmāk tekstā — "Likums par dzīvnieku labklājību") iekļautajā 3.a pantā ir paredzēts:

"1. Dzīvnieku sugas, kas nav uzskaitītas Karaļa noteiktajā sarakstā, ir aizliegts turēt. Saraksts neietekmē tiesību normas par apdraudētu dzīvnieku sugu aizsardzību.

2. Atkāpjoties no 1. punktā minētajiem noteikumiem, citas sugas vai kategorijas dzīvniekus, kas nav norādīti Karaļa noteiktajā sarakstā, drīkst turēt:

1) zoodārzos;

2) laboratorijās;

3) a) atsevišķas personas, ja tās var iesniegt pierādījumus, ka turējušas šos dzīvniekus, vēl pirms stājās spēkā 3.a pantā minētais Karaļa lēmums. Šis pierādījums nav nepieciešams par šo dzīvnieku pēcnācējiem, ja tie atrodas pie pirmā īpašnieka;

b) atsevišķas personas, kas pēc 5. panta 2. punkta 2. apakšpunktā norādītās ekspertu komisijas atzinuma ir saņēmušas atļauju no lauksaimniecības ministra.

Karalis nosaka a) un b) apakšpunktā minēto noteikumu izpildes kārtību. Turklāt viņam ir tiesības paredzēt īpašus nosacījumus attiecībā uz konkrēto dzīvnieku turēšanu un identificēšanu;

4) veterinārārsti, ja runa ir par dzīvnieku, kas pieder trešajām personām un kas atrodas pie veterinārārsta uz laiku ārstēšanās nolūkos;

5) dzīvnieku patversmēs, ja runa ir par tādu dzīvnieku pagaidu uzturēšanos, kas ir konfiscēti, izlikti vai atrasti, un turētāju nav iespējams identificēt;

6) zooveikalos, ja dzīvnieki tur tiek turēti īsu laiku un iepriekš ar fizisku vai juridisku personu 1., 2. punkta, 3. punkta b) apakšpunkta un 7. punkta izpratnē ir noslēgta rakstveida vienošanās;

7) cirkos un ceļojošās izstādēs.

3. Neskarot 2. punktā paredzētās atkāpes, Karalis var aizliegt atsevišķām 2. punktā norādītajām fiziskajām un juridiskajām personām turēt citas sugas vai kategorijas dzīvniekus, kas nav noteikti sarakstā."

9 Karaļa lēmuma 1. pantā attiecībā uz zīdītājiem tika noteikta Likuma par dzīvnieku labklājību 3.a panta spēkā stāšanās no 2002. gada 1. jūnija, ar minētā Karaļa lēmuma 2. pantu tika izveidots saraksts ar zīdītājiem, kurus drīkst turēt, un 3.–5. pantā tika paredzēti tā 3.a panta 2. punkta 3. apakšpunkta otrajā daļā minētie piemērošanas noteikumi. Karaļa lēmums tika grozīts ar Karaļa 2002. gada 22. augusta lēmumu (2002. gada 25. septembra *Moniteur belge*, 43346. lpp.), ar kuru par lūgumu par tādu zīdītāju turēšanu, kas nav minēti sarakstā, tika noteikta nodeva (1. pants) un šis saraksts ar zīdītājiem, kurus drīkst turēt, tika papildināts līdz 46 attiecīgām sugām (2. pants).

Pamata prāvas un prejudiciālie jautājumi

10 Iesniedzējtiesā *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW* un *Andibel VZW* apgalvo, ka ar Karaļa lēmumu, to lasot kopā ar Likumu par dzīvnieku labklājību, tiekot radīts absolūts aizliegums no citas dalībvalsts importēt, turēt vai tirgot

zīdītāju sugas, kas nav ietvertas tā sauktajā Karaļa lēmuma "pozitīvajā sarakstā", lai gan tāds aizliegums esot pretrunā ar Regulu Nr. 338/97, kā arī Līgumu, it īpaši EKL 30. pantu.

11 Iesniedzējtiesa norāda, ka Karaļa lēmuma rezultātā, izņemot Likuma par dzīvnieku labklājību 3.a panta 2. punktā uzskaitītos gadījumus, nevienu no zīdītājiem, kas neesot pieskaitāms pie šajā sarakstā ietvertajām sugām, nevar turēt Beļģijā. Šāda veida reglamentējošs lēmums neapstrīdami ietekmējot tirdzniecību dalībvalstu starpā.

12 Šajos apstākļos *Raad van State* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [EKL] 30. pants, to aplūkojot atsevišķi vai kopā ar [..] Regulu (EK) Nr. 338/97 [..], ir interpretējams tādējādi, ka ar Likuma [par dzīvnieku labklājību] 3.a panta 1. punktu īstenošanas nolūkos ieviestais dzīvnieku importa un tirdzniecības aizliegums saistībā ar zīdītājiem, kas tiek ievesti no citām ES dalībvalstīm vai kas nav ietverti [šīs] regulas B, C vai D [pielikumā], vai kas nav minēti [šajā] regulā, nav pamatots, ja šie zīdītāji šajā dalībvalstī tiek turēti saskaņā ar to izcelsmes valsts tiesību normām un tās ir saderīgas [ar šīs pašas] regulas noteikumiem?

2) Vai ar [EKL] 30. pantu vai Regulu (EK) Nr. 338/97 netiek pieļauts piemērot tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, ar ko, pamatojoties uz tiesību normām par dzīvnieku aizsardzību, aizliedz izmantot dzīvniekus komerciāliem nolūkiem, izņemot tos, kas skaidri norādīti šajā valsts tiesiskajā noregulējumā, ja šo pasākumu mērķi aizsargāt šīs sugas, kā tas minēts [EKL] 30. pantā, ir iespējams tikpat efektīvi īstenot arī ar citiem pasākumiem, kas mazāk ierobežo Kopienas iekšējo tirgu?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

13 Ar saviem diviem jautājumiem, kuri būtu jāizvērtē kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai ar EKL 28. un 30. pantu, tos aplūkojot atsevišķi vai kopā ar Regulu Nr. 338/97, netiek pieļauts tāds kā pamata prāvā minētais valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru aizliegums importēt, turēt un tirgot zīdītājus, kas pieder pie sugām, kuras skaidri nav minētas šajā regulējumā, tiek piemērots zīdītāju sugām, kas nav minētas šīs regulas A pielikumā.

14 Sākotnēji ir jāatgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 338/97 trešo apsvērumu Regulas Nr. 338/97 noteikumi nekavē dalībvalstis pieņemt stingrākus pasākumus par tiem, kas pieņemti vai ir spēkā saskaņā ar Līgumu, it īpaši attiecībā uz šajā regulā iekļauto sugu īpatņu turēšanu.

15 Tāpat EKL 176. pantā ir noteikts, ka aizsargpasākumi — kā Regula Nr. 338/97 —, ko paredz saskaņā ar 175. pantu, neliedz dalībvalstīm uzturēt spēkā vai ieviest stingrākus aizsargpasākumus, kuriem ir jābūt saderīgiem ar Līgumu (skat. 2001. gada 23. oktobra spriedumu lietā C-510/99 *Tridon*, *Recueil*, I-7777. lpp., 45. punkts).

16 No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka saskaņā ar tādu tiesisko regulējumu kā pamata lietā Beļģijā var turēt, importēt un tirgot tikai tos zīdītājus, kuri pieder pie Karaļa lēmuma I pielikumā minētajām sugām, izņemot Likuma par dzīvnieku labklājību 3.a panta 2. punktā uzskaitītos gadījumus.

17 Prejudiciālie jautājumi attiecas tikai uz tādu ar strīdīgo regulējumu noteikto zīdītāju importa, turēšanas un tirdzniecības aizliegumu tiktāl, ciktāl tas tiek piemērots to zīdītāju sugām, kas uzskaitītas Regulas Nr. 338/97 B, C un D pielikumā, kā arī tām sugām, kas neietilpst šīs regulas tvērumā.

18 Skaidrs, ka Regulā Nr. 338/97 nav ietverts vispārējs to sugu importa un tirdzniecības aizliegums, kas nav minētas tās A pielikumā.

19 Īpaši attiecībā uz Regulas Nr. 338/97 B pielikumā minēto sugu īpatņu izmantošanas komerciāliem mērķiem aizliegumu Tiesa jau ir atzinusi, ka tas ir stingrāks pasākums EKL 176. panta nozīmē (iepriekš minētā sprieduma lietā *Tridon* 49. punkts). Tāpat tas ir gadījumā attiecībā uz tās pašas regulas C un D pielikumā iekļautajiem sugu īpatņiem; regulā nav ietverts neviens īpašs noteikums par sugu īpatņu izmantošanas komerciāliem nolūkiem vispārēju aizliegumu. Šis secinājums vēl jo vairāk ir pamatots ar to, ka attiecībā uz to sugu īpatņiem, kuri šajā regulā nav minēti, Kopienu līmenī nav ticis pieņemts neviens saskaņošanas pasākums par aizliegumu šos īpatņus izmantot komerciāliem nolūkiem.

20 Tā kā Karaļa lēmuma rezultātā Regulas Nr. 338/97 A pielikumā neminēto sugu īpatņus principā Beļģijā nevar ne importēt, ne turēt, ne tirgot, tad minētais Karaļa lēmums salīdzinājumā ar šo regulu ir stingrāks noregulējums, kas tādējādi būtu jāizvērtē, ņemot vērā EKL 28. pantu.

21 Tāds kā pamata lietā minētais regulējums tiek piemērots no citas dalībvalsts nākušiem īpatņiem; tādēļ ar to tiek ierobežota tirdzniecība Kopienā EKL 28. panta nozīmē (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Tridon*, 49. punkts).

22 Faktiski jebkurš dalībvalsts tiesību noteikums, saskaņā ar kuru ir aizliegts laist apgrozībā, iegūt īpašumā, piedāvāt, izvietot publiskai apskatei vai izlikt pārdošanā, turēt, sagatavot, pārvadāt, pārdot, nodot pret atlīdzību vai bez maksas, importēt vai lietot preces, kuras iepriekš nav bijušas atļautas, ir pasākums ar kvantitatīvajam ierobežojumam līdzvērtīgu iedarbību EKL 28. panta izpratnē (šajā sakarā skat. 1998. gada 17. septembra spriedumu lietā C-400/96 *Harpegnies*, *Recueil*, I-5121. lpp., 30. punkts).

23 Tiesa ir arī nospriedusi, ka tiesiskā noregulējuma, ar kuru ir izvirzīta prasība, ka, lai tirgotu noteiktas preces, tās ir jāietver "pozitīvajā sarakstā", rezultātā to tirdzniecība tiek apgrūtināta un sadārdzināta un tādējādi tiek ierobežota tirdzniecība starp dalībvalstīm (skat. šajā sakarā it īpaši 2004. gada 5. februāra spriedumu lietā C-24/00 Komisija/Francija, *Recueil*, I-1277. lpp., 23. punkts).

24 Beļģijas valdība uzskata, ka tāds kā pamata lietā minētais noregulējums, lai arī ierobežodams preču apriti, kalpo leģitīmam mērķim, proti, nebrīvē turētu dzīvnieku labklājībai. Tas esot pamatots ar atzinumu, ka zīdītāju turēšana ir atzīstama tikai ierobežota skaita gadījumos, ņemot vērā šo zīdītāju minimālās fizioloģiskās un etoloģiskās vajadzības. Šī valdība šajā sakarā norāda, ka, ņemot vērā šīs vajadzības, ka noteiktas sugas zīdītāju īpatņus jebkurš nevar turēt, jo tas kaitē to labklājībai, tos nevar ietvert pozitīvajā sarakstā un tādējādi tirgot, pastāvot atkāpes ietverošam, Likuma par dzīvnieku labklājību 3.a panta 2. punktā paredzētajam režīmam. Tādējādi minēto regulējumu varot pamatot ar attiecīgo dzīvnieku veselības un dzīvības aizsardzību.

25 Tāpat, pēc Beļģijas valdības domām, strīdīgais noregulējums ir samērīgs sasniedzamajam mērķim. Pirmkārt, ar to neesot ieviests absolūts šo dzīvnieku importa aizliegums. Faktiski saskaņā ar Likuma par dzīvnieku labklājību 3.a panta 2. punktu sugu vai kategoriju īpatņus, kas nav minēti Karaļa lēmuma I pielikumā, tik un tā varot turēt zoodārzos, laboratorijās, cirkā un ceļojošās izstādēs, kā arī tos varot turēt fiziskas personas, saņemot atļauju no ministra, kas ir kompetents dzīvnieku aizsardzības jautājumos, un dzīvnieku tirdzniecības iestādes, ja iepriekš ar fizisku vai juri-

disku personu ir noslēgta rakstveida vienošanās par kādu no iepriekš minētajām kategorijām.

26 Otrkārt, pozitīvais saraksts esot izveidots pēc Dzīvnieku labklājības padomes noteiktu objektīvu kritēriju formulēšanas, proti, pamatojoties uz zinātniskiem datiem un speciālistu ieguldījumu. Šie kritēriji esot šādi: pirmkārt, dzīvniekiem ir jābūt viegli pieskatāmiem un tādiem, kuriem var rast patvērumu atbilstoši viņu galvenajām fizioloģiskajām, etoloģiskajām un ekoloģiskajām vajadzībām; otrkārt, tie nedrīkstot būt agresīvi ne no uzvedības, ne arī no citu īpašu draudu — it īpaši cilvēka veselībai — viedokļa; treškārt, tie nedrīkst būt piederīgi sugām, kuru pazīmes skaidri pierāda, ka to īpatņi, nokļūdami brīvībā, var izdzīvot un šī fakta dēļ var būt ekoloģisks drauds; un, ceturtkārt, par tiem ir jābūt bibliogrāfiskiem datiem par to turēšanu. Pretrunu dēļ pieejamajos datos vai informācijā par sugas īpatņu piemērotību no turēšanas viedokļa šaubas būtu jātulko par labu dzīvniekam.

27 Šajā sakarā, pirmkārt, ir jāatgādina, ka dzīvnieku labklājības aizsardzība ir leģitīms vispārējo interešu mērķis, kas izpaužas, dalībvalstīm pieņemot protokolu par dzīvnieku aizsardzību un labklājību, kas pievienots Līgumam par Eiropas Kopienas nodibināšanu (OV 1997, C 340, 110. lpp.). Tiesa turklāt vairākkārtīgi ir atzinusi, ka Kopienai ir interese nodrošināt dzīvnieku veselību un aizsardzību (skat. 2008. gada 17. janvāra spriedumu lietā C-37/06 un C-58/06 *Viamex Agrar Handel* un *ZVK*, Krājums, I-69. lpp., 22. un 23. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

28 Otrkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar EKL 30. pantu EKL 28. un 29. pants neliedz noteikt importa aizliegumus vai ierobežojumus, kas it īpaši pamatoti ar cilvēku veselības un dzīvības aizsardzības apsvērumiem, ar nosacījumu, ka šie aizliegumi vai ierobežojumi nav patvaļīgas diskriminācijas vai tirdzniecības starp dalībvalstīm slēptas ierobežošanas līdzekļi, un ka Tiesa ir nospriedusi, ka dzīvnieku veselības un dzīvības aizsardzība Kopienu tiesībās ir atzīta fundamentāla prasība (skat. šajā sakarā 1999. gada 11. maija spriedumu lietā C-350/97 *Monsees*, *Recueil*, I-2921. lpp., 24. punkts).

29 Attiecībā uz risku, ka, tikuši brīvībā, īpatņi var izdzīvot un tādēļ būt ekoloģisks drauds, treškārt, ir jāatgādina, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka preču brīvas aprites ierobežojumus var pamatot ar imperatīvām prasībām, kā, piemēram, vides aizsardzību (skat. 1998. gada 14. jūlija spriedumu lietā C-341/95 *Bettati*, *Recueil*, I-4355. lpp., 62. punkts, un 2000. gada 12. oktobra spriedumu lietā C-314/98 *Snellers*, *Recueil*, I-8633. lpp., 55. punkts).

30 Tā kā saskaņā ar samērīguma principu, kas ir EKL 30. panta pēdējā teikuma pamatā, tiek izvirzīta dalībvalstu iespēja aizliegt dzīvnieku importu no citām dalībvalstīm, kurās tie tiek likumīgi tirgoti vai arī tirgoti ierobežotā apmērā, kas ir vajadzīgs, lai sasniegtu aizsardzības mērķus, kam tiek leģitīmi sekots (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Harpegnies*, 34. punkts), tad, piemērojot šo principu tādā kontekstā kā pamata lietā, ir jāņem vērā attiecīgo sugu īpašā daba, kā arī šī sprieduma 27.–29. punktā atgādinātās intereses un prasības.

31 Fakts, ka dalībvalstis piemēro stingrākus noteikumus nekā citā dalībvalstī piemērojamie, pats par sevi nenozīmē, ka šie pēdējie minētie nav samērīgi un tādējādi tie arī nav samērīgi ar Kopienu tiesībām. Faktiski vienam vienīgam apstāklim, ka dalībvalsts ir izvēlējusies aizsardzības sistēmu, kas atšķiras no citā dalībvalstī pieņemtās, nav nekādas nozīmes attiecībā uz nepieciešamības izvērtējumu un attiecīgajā jomā pieņemto tiesību normu samērīgumu (skat. it īpaši 2001. gada 1. februāra spriedumu lietā C-108/96 *Mac Quen* u.c., *Recueil*, I-837. lpp., 33. un 34. punkts).

32 Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas pamata prāvā, ar negatīvā saraksta sistēmu, kas nozīmē ierobežot aizlieguma piemērošanu tikai ar šajā sarakstā identificētajiem zīdītājiem, varētu nepietikt, lai sasniegtu aizsardzības mērķi vai ievērotu šī sprieduma 27.–29. punktā minētās intereses un prasības. Šādas sistēmas izmantošana konkrētajā lietā nozīmētu, ka tikmēr, kamēr kāda zīdītāju suga nav ierakstīta šajā sarakstā, šīs sugas īpatņus var brīvi turēt, lai arī nav veikts nekāds zinātnisks novērtējums, kas varētu garantēt, ka šāda turēšana nerada draudus minēto interešu un prasību aizsardzībai (pēc analoģijas skat. 2005. gada 12. jūlija spriedumu apvienotajās lietās

C-154/04 un C-155/04 *Alliance for Natural Health* u.c., Krājums, I-6451. lpp., 70. punkts).

33 Lai gan saskaņā ar Tiesas judikatūru tāds kā pamata lietā minētais noregulējums, saskaņā ar kuru, lai varētu turēt zīdītājus, sugām, pie kurām tie pieder, iepriekš ir jābūt ietvertām pozitīvajā sarakstā, un kuru piemēro arī sugu īpatņiem, kurus var turēt arī citās dalībvalstīs, ir saderīgs ar Kopienu tiesībām tikai tad, ja ir izpildīti vairāki nosacījumi (skat. pēc analoģijas 1992. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-344/90 Komisija/Francija, *Recueil*, I-4719. lpp., 8. un 16. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Francija, 25. punkts).

34 Vispirms šāda saraksta izveidošana un tā vēlākas izmaiņas ir jāpamato ar objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem (šajā sakarā skat. 2003. gada 23. septembra spriedumu lietā C-192/01 Komisija/Dānija, *Recueil*, I-9693. lpp., 53. punkts).

35 Tālāk šāds noregulējums ir jāpapildina ar procedūru, saskaņā ar kuru ieinteresētajām personām tiek ļauts valsts atļautu sugu sarakstā uzskaitīt jaunas sugas. Šai procedūrai ir jābūt viegli pieejamai, kas nozīmē, ka tā būtu jāparedz vispārpiemērojamā aktā un tā ir jāpabeidz saprātīgā termiņā, un, ja tās rezultāts ir atteikums [sugu] iekļaut [sarakstā], kas ir jāpamato, tad saistībā ar to ir jābūt iespējai vērsties tiesā (skat. pēc analoģijas iepriekš minēto 1992. gada 16. jūlija spriedumu lietā Komisija/Francija, 9. punkts, un iepriekš minēto 2004. gada 5. februāra spriedumu lietā Komisija/Francija, 26. un 37. punkts).

36 Visbeidzot, lūgumu uzskaitīt minētajā sarakstā zīdītāju sugu kompetentās administratīvās iestādes var noraidīt tikai tad, ja šīs sugas īpatņu turēšana reāli apdraud šī sprieduma 27.–29. punktā minēto interešu un prasību saglabāšanu vai ievērošanu (skat. pēc analoģijas iepriekš minēto 1992. gada 16. jūlija spriedumu lietā Komisija/

Francija, 10. punkts, un iepriekš minēto 2004. gada 5. februāra spriedumu lietā Komisija/Francija, 27. punkts).

37 Katrā ziņā lūgumu uzskaitīt sugu to zīdītāju sugu sarakstā, kurus ir atļauts turēt, kompetentās iestādes var noraidīt, tikai pamatojoties uz padziļinātu tāda riska izvērtējumu, kas var rasties, turot attiecīgās sugas īpatņus, lai saglabātu šī sprieduma 27.–29. punktā minētās intereses un prasības, šo izvērtējumu pamatojot ar vistic-amākajiem zinātniskajiem datiem un visjaunākajiem starptautisko pētījumu rezultātiem (skat. pēc analoģijas iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Alliance for Natural Health* u.c., 73. punkts).

38 Ja izrādās, ka veikto pētījumu rezultātu nepietiekamības, nepārliecinošā rakstura vai neprecizitātes dēļ nav iespējams skaidri noteikt atsevišķa riska esamību vai pakāpi, bet gadījumā, ja risks iestātos, pastāv iespējamība, ka var rasties reāls kaitējums cilvēku vai dzīvnieku veselībai vai arī videi, piesardzības princips pieļauj ierobežojošu pasākumu ieviešanu.

39 Tāpat attiecībā uz tādām atkāpēm kā Likumā par dzīvnieku labklājību 3.a panta 2. punktā paredzētās ir jānorāda, ka ar tām nekādi nedrīkst atbalstīt vietējos produktus, kas nozīmētu patvaļīgu diskrimināciju vai ierobežojumu, kas vērts pret produktiem, kas importēti no citām dalībvalstīm (skat. īpaši 1980. gada 16. decembra spriedumu lietā 27/80 *Fietje*, *Recueil*, 3839. lpp., 14. punkts).

40 Īpaši attiecībā uz tādiem kā Likuma par dzīvnieku labklājību 3.a panta 2. punkta 3. apakšpunkta b) daļā un 6. apakšpunktā minētajiem nosacījumiem par Karaļa lēmuma pielikumā pievienotajā sarakstā neminēto zīdītāju sugu īpatņu turēšanu, ko praktizē fiziskas personas vai dzīvnieku tirdzniecības iestādes, ir jāpārbauda, vai

šādi nosacījumi objektīvi ir pamatoti un nepārsniedz to, kas vajadzīgs, lai kopumā sasniegtu valsts tiesiskajā noregulējumā izvirzīto mērķi.

41 Tādējādi ir jāatzīst, ka vērtējumu par tādu kā pamata lietā minētā tiesiskā noregulējuma samērīgumu, it īpaši attiecībā uz jautājumu par to, vai sasniedzamo mērķi var sasniegt ar tādu pasākumu palīdzību, kas mazāk ietekmētu tirdzniecību Kopienā, šajā gadījumā nevar veikt, neizmantojot papildu informāciju par minēto noregulējumu un par tā ieviešanu. Noteikto kritēriju izvērtējuma un to piemērošanas, Likuma par dzīvnieku labklājību 3.a panta 2. punktā paredzēto atkāpju piemērojamības, kā arī [sugu] ietveršanas [sarakstā] procedūras iezīmju — tādu kā tās pieejamība un iespējas vērsties tiesā atteikuma gadījumā — priekšnosacījums ir konkrēta analīze, kas pamatota ar dažādām piemērojamām normām un praksi, kā arī zinātniskiem pētījumiem, kas ir jāanalizē iesniedzējtiesai (skat. šajā sakarā iepriekš minēto spriedumu lietā *Tridon*, 58. punkts).

42 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka ar EKL 28. un 30. pantu, tos aplūkojot atsevišķi vai kopā ar Regulu Nr. 338/97, tiek pieļauts tāds kā pamata lietā minētais tiesiskais noregulējums, saskaņā ar kuru zīdītāju, kuri nepieder pie šajā regulējumā skaidri minētajām sugām, importa, turēšanas un tirdzniecības aizliegums tiek piemērots zīdītāju sugām, kas nav ietvertas šīs regulas A pielikumā, ja šī sprieduma 27.–29. punktā minēto interešu un prasību aizsardzību vai ievērošanu tikpat efektīvi nevar nodrošināt ar tirdzniecību Kopienā mazāk ierobežojošiem pasākumiem.

43 Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda:

— vai valsts saraksta zīdītāju sugām, kuras ir atļauts turēt, izveidošana un tā vēlākas izmaiņas ir pamatotas ar objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem;

— vai ir paredzēta procedūra, saskaņā ar kuru ieinteresētās personas var lūgt šajā sarakstā uzskaitīt zīdītāju sugas, vai tā ir viegli pieejama, vai to var pabeigt saprātīgā termiņā un vai atteikuma gadījumā ir iespēja vērsties tiesā;

— vai lūgumu minētajā sarakstā uzskaitīt zīdītāju sugu, uz kuru varētu attiecināt individuālu atkāpi par šajā sarakstā neminēto sugu īpatņu turēšanu, administratīvās iestādes var noraidīt tikai tad, ja attiecīgo sugu īpatņu turēšana reāli apdraud iepriekš minēto interešu un prasību saglabāšanu, un

— vai tādus kā Likuma par dzīvnieku labklājību 3.a panta 2. punkta 3. apakšpunkta b) daļā un 6. apakšpunktā izvirzītie nosacījumi šajā pašā sarakstā neminēto zīdītāju sugu īpatņu turēšanai var objektīvi pamatot un tie nepārsniedz to, kas nepieciešams, lai kopumā sasniegtu valsts tiesiskajā regulējumā izvirzīto mērķi.

Par tiesāšanās izdevumiem

44 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

ar EKL 28. un 30. pantu, tos aplūkojot atsevišķi vai kopā ar Padomes 1996. gada 9. decembra Regulu (EK) Nr. 338/97 par savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību, reglamentējot to tirdzniecību, tiek pieļauts tāds kā pamata lietā minētais tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru zīdītāju, kuri nepieder pie šajā regulējumā skaidri minētajām sugām, importa, turēšanas un tirdzniecības aizliegums tiek piemērots zīdītāju sugām, kas nav ietvertas šī regulējuma A pielikumā, ja šī sprieduma 27.–29. punktā minēto interešu un prasību aizsardzību vai ievērošanu tikpat efektīvi nevar nodrošināt ar tirdzniecību Kopienā mazāk ierobežojošiem pasākumiem.

Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda:

— vai valsts saraksta zīdītāju sugām, kuras ir atļauts turēt, izveidošana un tā vēlākas izmaiņas ir pamatotas ar objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem;

— vai ir paredzēta procedūra, saskaņā ar kuru ieinteresētās personas var lūgt šajā sarakstā uzskaitīt zīdītāju sugas, vai tā ir viegli pieejama, vai to var pabeigt saprātīgā termiņā un vai atteikuma gadījumā ir iespēja vērsties tiesā;

— vai lūgumus minētajā sarakstā uzskaitīt zīdītāju sugu vai attiecināt individuālu atkāpi par šajā sarakstā neminēto sugu īpatņu turēšanu administra-

tīvās iestādes var noraidīt tikai tad, ja attiecīgo sugu īpatņu turēšana reāli apdraud iepriekš minēto interešu un prasību saglabāšanu, un

— vai tādus kā 1986. gada 14. augusta Likuma par dzīvnieku aizsardzību un labklājību, kas grozīts ar 1995. gada 4. maija likumu, 3.a panta 2. punkta 3. apakšpunkta b) daļā un 6. apakšpunktā izvirzītie nosacījumi šajā pašā sarakstā neminēto zīdītāju sugu īpatņu turēšanai var objektīvi pamatot un tie nepārsniedz to, kas nepieciešams, lai kopumā sasniegtu valsts tiesiskajā regulējumā izvirzīto mērķi.

[Paraksti]